

Uw geldweg kent veel bochten en afslagen

Een goed financieel plan wordt regelmatig geactualiseerd. Denk daarbij ook aan zaken als persoonlijke vaardigheden, mogelijke rampscenario's en woonwensen op de oude dag.

Tom Loonen en Arjen Schepen

'Plans are worthless, but planning is everything' is een beroemde uitspraak van de voormalige Amerikaanse president Dwight Eisenhower. Daar bedoelt hij mee dat plannen van het onbekende geen reëel plan oplevert. Maar door uw plannen actueel te houden krijgt u een haalbare strategie om uw doelen te bereiken. Eisenhower doelde weliswaar op het zich voorbereiden op (militaire) noodgevallen, maar zijn woorden kunnen uitstekend worden toegepast op financiële planning. Daarbij is het proces om tot een realistisch financieel plan te komen de belangrijkste toegevoegde waarde — een proces dat baat kan hebben bij een onconventionele en reële kijk op financiën. Dat levert een aantal interessante invalshoeken op.

Uiteraard gelden de wensen en doelen van degene voor wie een financieel plan wordt opgesteld als het belangrijkste uitgangspunt. Maar niet ieder doel is haalbaar en niet elke wens is realistisch. De persoonlijke omstandigheden zijn immers medebepalend voor de ontwikkeling van de toekomstige financiële situatie: het huidige en verwachte inkomen en de omvang van het vermogen.

Zo kijkt Henriëtte Prast, hoogleraar Financiële Planning aan Tilburg Uni-

versity, met een 'andere bril' naar bezittingen en verplichtingen. Zij waardeert de menselijke arbeid (spotentie). Bij de ene mens is deze hoger dan bij de andere. Een ondernemer zal bijvoorbeeld gedurende zijn werkzame leven zijn arbeidsvermogen in financieel vermogen moeten omzetten zodat hij in de periode daarna zijn levensstandaard kan handhaven. Is iemand in loondienst, dan wordt deze omzetting traditioneel via het pensioenfonds gerealiseerd. Dit wordt overigens begrensd door het aftoppen van de pensioeninleg. Ook werknemers zullen tijdens hun werkzame leven vermogen moeten opbouwen.

Prast constateert dat er naast deze 'bezittingen' verplichtingen zijn die een mens heeft en waar een waarde aan kan worden toegekend. Hebt u bijvoorbeeld een eigen woning? Dan hebt u tegenover dit bezit een 'verplichting' om deze te onderhouden. Als u zelf kunt schilderen en stuken, dan hebt u dus een eigenschap met een waarde om aan deze verplichting te voldoen. Kunt u dat niet, dan hebt u financieel kapitaal nodig om een ander te betalen die het wél kan. Om uw financieel plaatje compleet te maken is het goed om de waarde van dergelijke verplichtingen te bepalen en af te wegen of u die verplichtingen met geld wilt nakomen of dat u zich vaardigheden aanleert om de verplichtingen te matchen.

Ook Tom Steenkamp, hoogleraar Beleggingsleer aan de Vrije Universiteit (VU) en werkzaam bij Robeco, neemt verdien capaciteit als uitgangspunt. Zo verstaat hij onder 'human capital' de huidige waarde van alle (verwachte) toekomstige inkomsten die samenhangen met arbeid. Volgens hem heeft dit human capital iets weg van een obligatie: salarissen zijn immers te beschouwen als een serie periodiek vrijvallende kasstromen met een eindige looptijd. Als we uitgaan van een bestendige vaste baan dan zijn de hoogte en het verloop redelijk voorspelbaar.

Volgens Steenkamp neemt het vermogen toe naarmate iemand ouder wordt. De waarde van het human capital neemt daarentegen af, doordat over minder jaren salaris kan worden verdiend. Met deze gegevens moet u rekening houden bij het bepalen van de asset-allocatie — in welke vermogenstitels moet worden

belegd — binnen het financiële plan. Natuurlijk hangt het van uw omstandigheden af, maar (aanzienlijk) meer onzekerheid accepteren in de opbouwfase kan raadzaam zijn. U hebt met uw inkomen al voldoende 'obligaties'.

Ook Thomas van Galen en VU-hoogleraar Theo Kocken hebben hun eigen kijk op risico's in het financieel plan. Zij houden zich bij Cardano professioneel bezig met risicomangement. In hun bijdrage aan het boek *Financiële planning*, onlangs uitgegeven ter viering van twintig jaar Federatie Financieel Planners, vegen zij de vloer aan met conventionele risicomodellen.

Hun conclusie: modellen werken onvoldoende. Als aanvulling introduceren de risicomangers zogenoemde 'premortem scenario's' om bedreigingen op te sporen voor de nominale en reële dekingsgraden, die aangeven in hoeverre het aanwezige vermogen de toekomstige verplichtingen dekt.

Hun methode kan worden vergeleken met een omgekeerde stresstest. Die voert je uit door een aantal realistische stressscenario's te benoemen die je in de financiële gevarenzone zouden brengen. Het achterliggende idee is dat door hersendelen aan te spreken die je doorgaans niet benut, je een proces van creatieve inductie op gang brengt.

Dat begint met het kiezen van de juiste benadering. Bijvoorbeeld: bij het ingaan van uw pensioen over x jaar blijkt u onvoldoende basisinkomen te hebben. Schrijf expliciet een aantal scenario's uit die beschrijven wat er kan zijn gebeurd met uw beleggingen, de waarde van uw huis en/of de kosten van uw hypotheek waardoor deze situatie is ontstaan.

Door dit gedachte-experiment worden de meest bedreigende risico's min-

**Stressscenario's
Door hersendelen
aan te spreken die je
doorgaans niet benut
breng je een proces
van creatieve
inductie op gang**

Praktijkinzichten

Ter ere van haar 20-jarig bestaan heeft de Federatie Financieel Planners (FFP) in april het boek *Financiële planning. Inzichten uit wetenschap en praktijk* uitgereikt aan haar leden. Bijgaand artikel is het laatste in een drieluik met aan dat boek ontleende inzichten voor de consument.

der snel over het hoofd gezien. Zodoende worden het financieel plan en de ambities die daarin staan grondig getoetst op realisme.

Naast verdien capaciteit is er volgens universitair docent Jelle van den Berg nog een bepalende factor bij het kunnen realiseren van wensen en doelen: de eigen woning. De waarde die daarin besloten ligt vormt vaak de grootste vermogenscomponent van een gemiddeld huishouden. Zeker als de hypotheek (versneld) is afgelost. Bij verkoop van de woning kan de overwaarde gebruikt worden als aanvulling op de ouderdagsvoorziening.

Maar volgens Van den Berg moet bij de beoordeling van de eigenwoningcomponent in het financieel plan nadrukkelijk rekening worden gehouden met de steeds hoger wordende zorgkosten en de wens om tot op hoge leeftijd in de eigen woning te blijven wonen. Dit zijn goede redenen om de hypotheekschuld juist minder snel af te lossen en een buffer in contanten aan te leggen. Kortom, 'outside the box' durven denken en het plan regelmatig actualiseren zorgen voor een fi-

Tom Loonen is hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam en werkzaam bij Insinger de Beaufort. **Arjen Schepen** is bestuurslid van FFP en werkzaam bij ledenorganisatie voor zorgprofessionals VvAA.